MICHIEL KOPERDRAAT

Zonder Plan

kwam Griekse muziek naar Groningen

Dit is een verhaal dat nog verteld moest worden, voornamelijk om eer te bewijzen, want er kwam een en ander uit voort. Om dit verslag te kunnen schrijven moest ik onderzoek doen, als een echte speurneus. Een bepaalde muziekcassette met Griekse muziek heeft mij zeer beïnvloed. De muziek op deze cassette ken ik uit mijn hoofd maar de ontstaansgeschiedenis ervan kende ik maar deels. Van het 'wie, wat en hoe' was ik vele jaren niet op de hoogte. Dat heb ik nu uitgezocht en gelukkig kreeg ik een aantal hoofrolspelers te spreken.

De laatste kopie van de *Ektós Schedíou*-opnamen

Van muziekcassette tot video op YouTube.

Afspeellijst:
bit.ly/ektos-schediou

Er gaat niets boven Groningen

Er was eens een viertal jonge Griekse muzikanten dat besloot om een aantal weken in Nederland te gaan spelen en zij kwamen hiervoor naar Groningen. Dit gebeurde in 1985. Een van deze muzikanten, Andonis Moraitis, was goed bekend met het Gronings-Griekse wereldje. Hij woonde indertijd in Athene en zou niet veel later definitief naar Nederland verhuizen. Hij repeteerde en speelde in Athene samen met drie andere musici: Yerásimos Andreatos (Makis voor zijn vrienden), Panos Katsimichas en Iraklís Kondós. Zij traden twee winterseizoenen op in de club *Anoyo* in de wijk Aryiroúpolis. Dit kwartet ontstond met *bouzouki*-speler Yorgos Titis, maar deze kreeg het te druk met zijn baan. Yerásimos Andreatos, vriend van Panos Katsimichas, viel op een keer voor hem in en bleef.

Destijds was restaurant *Symposion* een Grieks ontmoetingspunt in Groningen. Het viertal speelde als eerste hier en in verwante Griekse restaurants in Leeuwarden en Amsterdam. Ook werden er wat concertjes voor hen geregeld, onder andere in Leeuwarden en Nijmegen (een Griekse relatie werkte bij *O42*). Voor deze jonge mannen was dit allemaal heel avontuurlijk. Ze speelden zelfs op een warme voorjaarsdag op een van de veel bezochte *rebétika*-avonden die Hero Hokwerda organiseerde en waar de aanwezige studenten Nieuwgrieks hen vroegen *rebétika*-nummers te spelen 'die ze onmogelijk konden kennen', zo vertelde Yerásimos Andreatos mij. Hij was ook geïmponeerd door de enorme platenverzameling van Hero.

Om de hoek van restaurant *Symposion* woonde een vriendin van deze Grieken, Frédy Blaauw, die een tijdje uithuizig was. In haar huis kon het viertal vrijelijk bivakkeren en repeteren. Hun repetitie werd een verdieping lager opgemerkt door André Salters, vriend van Frédy, die een huisstudio had met de naam *AD Tapes*, alwaar hij bijzondere muziek uit allerlei stromingen opnam en kleinschalig uitbracht op muziekcassettes. Hij noemde dit *collector's items* en daar zou de Griekse muziek die hij boven zijn hoofd hoorde prima in passen. De vier musici zagen het helemaal zitten om 'zomaar even' opnamen te maken. Collega Harry Kappen stelde een flinke kring van microfoons op en in slechts twee dagen tijd werden dertien nummers ingespeeld, gemixt, op cassette gezet en van de naam *Εκτός Σχεδίου* voorzien, wat *Zonder Plan* betekent. Dertien klassiekers van verschillende aard, behorend tot het rijke erfgoed van de Griekse muziek.

Yerásimos Andreatos en zijn *bouzouki*

Yerásimos kreeg op zijn twaalfde een gitaar van zijn vader, maar wilde veel liever een *bouzouki*. Die kreeg hij dan ook en hij leerde zichzelf hierop spelen. Pas na de opnamen in Groningen, dus meer dan tien jaar later, nam hij in Athene les bij Themis Papavasilíou en leerde nummers schrijven. Hij studeerde zelfs op moeilijke Paganini-partijen om zijn techniek nog verder te verbeteren.

In 1987 begon ik op mijn eerste *bouzouki* Griekse nummers in te studeren. Ik had voor *bouzouki*-les contact opgenomen met Andonis Moraitis. Hij stelde voor om gelijk maar met hem en Jurrie Eilers mee te gaan spelen (zo ontstond 'I Tris Ano Kato'). Andonis gaf mij de *Ektós Schedíou*-cassette, zodat ik wat had om op te studeren. Nou, dat was niet te veel gezegd! Ik kon mijn oren niet geloven toen ik het *bouzouki*spel van Yerásimos hoorde: zo levendig, behendig en vrij, en ook zo gevoelig en subtiel. Hij had een aparte plectrumaanslag, nogal staccato. Zó wilde ik gaan spelen! Dus ik oefende me suf op de *bouzouki*partijen in die dertien nummers en zo werd Yerásimos Andreatos als het ware, zonder dat hij het wist, mijn *bouzouki*leraar. Een aantal van deze nummers ben ik tot op heden blijven spelen en workshopmuzikanten leerden ze weer van mij. Dit alles heb ik Yerásimos pas kort geleden kunnen vertellen. Ik kreeg hem (eindelijk) via facebookvriendschap aan de telefoon en vertelde hem mijn verhaal. We spraken lang met elkaar en hij vertelde over zijn succesvolle muziekcarrière, als zanger nota bene! Op YouTube was mij al duidelijk geworden dat zijn prachtige *bouzouki*spel daar nergens te horen is. Hij zingt nu al jaren met de 'groten' in Griekenland, bracht negen albums uit en zingt ook mee in een aantal producties van andere zangers en zangeressen. In ons meest recente gesprek vertelde ik hem dat het voor mij best moeilijk is om in video's te zien dat hij tussen de coupletten door telkens maar een beetje zit te niksen, terwijl een onbekend manneke naast hem de *bouzouki*partijen speelt. Hierop antwoordde hij dat hij al besloten had weer meer *bouzouki* te gaan spelen, live en in de studio.

Yerásimos Andreatos

Ektós Schedíou

Nu over de opnamen zelf: naast Andonis op *baglamás* en gitaar en Yerásimos met zijn magische *bouzouki*, zijn dus ook Panos Katsimichas (gitaar en mondharmonica) en Iraklís Kondós (gitaar) te horen. Ze zingen allen afzonderlijk en regelmatig ook prachtig meerstemmig. Wat is het toch mooi als iedereen samen zingt in deze muziek!

Yerásimos Andreatos

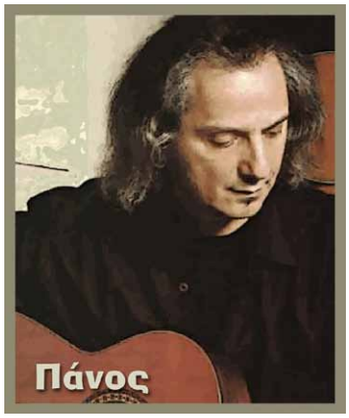

Panos Katsimichas

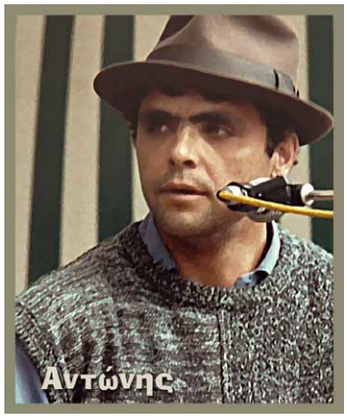

Andonis Moraítis

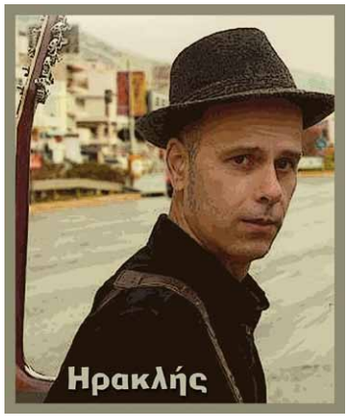

Iraklís Kondós

Panos Katsimichas, die met zijn broer Charis inmiddels mega-beroemd is geworden, kon ik helaas niet persoonlijk bereiken. Wel sprak ik zijn vrouw, die mij liet weten dat Panos het prima vindt als deze unieke opnamen op YouTube worden geplaatst. Ook Iraklís Kondós, die het qua beroemdheid wat minder ver schopte maar nog veel optreedt, gaf hiervoor zijn toestemming.

De *Ektós Schedíou*-opnamen had ik een paar jaar geleden al opgepoetst en gedigitaliseerd; inmiddels heb ik ze naar alle deelnemers gestuurd, waar ze blij mee zijn, want niemand van hen had die opnamen nog. De muziek werd uiteindelijk toch niet als '*collectors item*' uitgegeven en omdat Andonis' radio-cassettespeler ooit uit zijn auto werd gestolen, met daarin zijn *Ektós Schedíou*-cassette, bleek ik nog de enige kopie te hebben! De nummers klinken heel goed, al is van een paar de zang te zacht. Zeer de moeite van het beluisteren waard, zeker gezien het feit dat alles in zo'n korte tijd 'zonder plan' is gerealiseerd. Ik besloot van deze dertien nummers voor YouTube een dia-video te maken, door de muziek te illustreren met muziek-schilderijen en foto's van de musici. Het realiseren hiervan en het (artistiek) kleur-bewerken werd een zeer tijdrovende klus, wat ik er graag voor over had, omdat deze nummers voor mij belangrijk waren én om deze jongens enigszins te eren. Nu heeft de luisteraar ook wat te kijken gedurende de tweeënveertig minuten van deze video. We zouden het in feite kunnen beschouwen als een niet uitgebracht album van vier jongemannen, waarvan enkelen later carrière gingen maken. Alleen al hierom is het een *collector's item*, maar ook omdat er van Yerásimos Andreatos geen opnamen te vinden zijn waarop hij zo mooi *bouzouki* speelt!

Afspeellijst

De afspeellijst bij dit verhaal begint dan ook met de video van *Ektós Schedíou*. De daaropvolgende video is een leuke clip van zijn hit, die werd uitgebracht in 1995: *Στη σκέψη της τρελής* (*In de gedachten van de gekkin*). Het is geheel met sepiafilter opgenomen, deels in de werkplaats van een *bouzouki*bouwer die in de weer is met het maken van een *skafos* (klankkast). Yerásimos zingt en speelt *baglamás* en we zien zijn vaste *bouzouki*speler Vasilis Papadópoulos. Er doet ook een grappig jochie in mee! Die houdt een *bouzouki* vast (linkshandig) en zingt de hele tijd uit volle borst mee. De jongen blijkt ook Vasilis te heten en is de zoon van Vangelis Korakakis die dit lied schreef. Vasilis is nu 32 jaar oud en speelt vaardig de *bouzouki*partijen in de zomerconcerten van Yerásimos! In alle nummers van deze lijst is Yerásimos Andreatos dus slechts met stem en *baglamás* te beluisteren. Hij heeft een beetje een keelstem, warm en enigszins *'sweet'*. Volgens mij is hij gewoon zoals hij zingt: zachtaardig, vriendelijk en bescheiden. Zo is zijn uitstraling, ook tijdens onze telefoongesprekken.

Verder zijn de video's van *Αφιέρωμα στον Βασίλη Τσιτσάνη (Eerbetoon aan Vasilis Tsitsanis)* zeer beluisterenswaardig, een prachtige twee uur durende videoproductie waarin Yerásimos een aantal nummers solo zingt, naast Yorgos Dalaras en Eleni Tsaligopoúlou. Alleen het beeld is al om te smullen, met die muur van *bouzouki*-spelers!

Verder in de lijst nog nummers van de andere *Ektos Schediou*-musici. Ik zocht naar muziek uit de jaren net na de Groningse muziekopnamen. Bij Panos Katsimichas lukte dat: popnummers uit 1987 in het programma *Prova* op de ERT. En natuurlijk ook *Η συνέλευση των ποντικών (De vergadering van de muizen)*, een mooie Griekse *chasápiko* met een moraal, als metafoor voor het je al of niet verzetten tegen onderdrukking.

Van Iraklís Kondós, naast zanger ook een uitstekend gitarist, nummers van zijn mooie album *Στο δρόμο*, met o.a. zanger Pandelís Thalassinós (en hoorbare Epirus-invloeden), waarvan het titelnummer dan weer geschreven is door Panos Katsimichas.

Yerásimos heeft nog regelmatig tournees en is een veelgevraagd zanger. Iraklís speelt 's zomers in Plaka, Griekse nummers en popnummers. Andonis is nog steeds woonachtig in Friesland en bouwt *bouzouki's, baglamásjes* en gitaren. Alleen wat Panos nu doet, is mij onbekend. Hij hield de deur eigenlijk dicht, maar zijn vrouw liet me per sms weten dat hij druk was met concerten.